

CVETKOVA ZGODOVINA GLASBENE UMETNOSTI
NA SLOVENSKEM

Zgodovina naše besedne in likovne umetnosti je že dobila v preteklosti svoje velike tekste, ki zbirajo v sintetičen pregled tovrstno umetniško dejavnost pri nas in obenem razčlenjujejo vse zgodovinsko kakorkoli pomembno dokumentarično gradivo, sledeč znanstvenim kriterijem. Zgodovina slovenske glasbene umetnosti je najdelj čakala na svoj veliki tekst, saj smo imeli do nedavna na razpolago le kratke in površne sintetične preglede in komaj nekaj znanstveno dognanih razprav in metodološko zanesljivih monografskih študij iz zgodovine te umetnostne panoge pri nas.

Cvetkova *Zgodovina glasbene umetnosti na Slovenskem*, katere prva knjiga je izšla pred nekaj meseci¹ in obravnava obdobje od najstarejših glasbenih spomenikov do zaključka glasbenega baroka, ima nedvomno vso pravico, da jo imenujemo veliki tekst. Spričo avtorjeve avtoritete, ki jo nesporno izpričujejo njegove dosedanje znanstvene monografije in pa visoki ugled, ki ga uživa med muzikologi po svetu, bo vsakomur jasno, da ga ni danes med nami človeka, ki bi mogel zavzeti stvarno kritično stališče do tega ali onega specifičnega znanstvenega vprašanja v Cvetkovi *Zgodovini*. Toda prav njegova avtoriteta nam je najboljši porok, da pomenijo njegovi dosežki v današnjih razmerah najpopolnejšo in najvišjo dosegljivo stopnjo v raziskavanju naše glasbene preteklosti.

Recenzenca lahko beleži nekaj dejstev in vtisov.

Obilica zbranega gradiva preseneča: je že res, da je mnogo gradiva ležalo raztresnega po knjigah in revijah ter da je slovenski izobraženec na splošno in glasbenik posebej že lahko vedel za to in ono, toda prav pomanjkanje izčrpnega sintetičnega pregleda je onemogočalo stvarno presojo kvantitete in kvalitete glasbene dejavnosti pri nas v preteklosti. Dr. Cvetko ima nedvomno veliko zaslugo, da je vse to gradivo zbral in uredil, ga pregledal v luči zahtev sodobne muzikološke metodologije in ga ocenil, ima pa tudi zaslugo, da je poiskal še novo, doslej neznano gradivo, ki mu je omogočilo širši in globlji pregled.

Večkrat — zelo pogostoma — je bilo potrebno dognati dejstva ali priti do zaključkov z zelo potrpežljivimi rekonstrukcijami; v takih primerih se je avtor posluževal svojega ostrega filološkega orodja ali pa ga je, kadar je bilo gradivo prepričilo za filološko delo, dopolnil z bistrovidnimi opažanji, domnevami, hipotezami in sklepi.

Toda Cvetko se ni zadovoljil z zbiranjem in metodično klasifikacijo vsega gradiva ter z izpopolnitvijo vrzeli, temveč je vse pojave, osebe in dela raztolmačil in opredelil tako, da je venomer pokazal, kako je vse glasbeno snovanje pri nas sledilo določenim razvojnim zakonitostim; vse te smeri je individuali-

¹ Dr. Dragotin Cvetko, *Zgodovina glasbene umetnosti na Slovenskem*. Prva knjiga. Državna založba Slovenije. Ljubljana 1958.

ziral, jim postavil meje, sredi katerih so tvorno vplivale na dogajanje, iskal je vzrok njih nastanku, rasti, upadu.

Prav zaradi te značilnosti preraste knjiga goli strokovni namen in pomen in postane tehtno dopolnilo zgodovine celotne slovenske kulture.

Cvetkovi zaključki prispevajo namreč v precejšnji meri h globljemu poznavanju in popolnejšemu vrednotenju marsikaterega obdobja v zgodovini naše kulture. Zato bodo morali upoštevati njegove izsledke in ocene tudi zgodovinarji ostalih umetnostnih in kulturnih področij, da se bodo izognili enostranskim in nepopolnim izvajanjem.

Ob tem se poraja vprašanje, ki bi moralo postati nanj pozorna vsa naša javnost in ki ga bom tu le bežno nakazal: ali ne kaže sploh pritegniti Cvetkove izsledke vsaj k tistim zgodovinom našega slovstva, ki bi morale zaradi svojega vsestranskega vzgojnega namena pomeniti pravzaprav zgodovino naše kulture? Mislim predvsem na šolske in na širše obveščevalne publikacije. Za to govorita vsaj dve dejstvi: potreba po vsestranski razgledanosti našega človeka predvsem v stvareh, ki se tičejo naše kulture, in še bolj nujnost dialektične osvetlitve kulturnih pojavov, ki so v taki medsebojni sovisnosti, da jih ne moremo in ne smemo ločiti, ko hočemo kristalizirati čim popolnejšo podobo katerega koli stilnega obdobja v zgodovini naše kulture.

Marsikateri podatek iz Cvetkove knjige (vloga Jurija Slatkonje na dvoru Maksimiljana I. in njegovo mesto v srednjeevropskem glasbenem snovanju konec 15. in v začetku 16. stoletja; svojevrsten razvoj naše glasbene kulture v času reformacije; Hrenove zasluge za novo orientacijo in za razmah glasbenega življenja; vloga glasbe pri gledaliških predstavah v 17. in 18. stoletju; delo *Academiae Philharmonicorum* idr.) se mi zdi vreden široke popularizacije, tako da bo vniknil v zavest slehernega izobraženega Slovenca in s tem obogatil in dopolnil njegovo izobrazbo.

Mimo zaslug znanstvenega značaja, ki sem jih zabeležil, velja poudariti še drugo, prijetno značilnost Cvetkove knjige. In to je njen slog. Pisec si povsod prizadeva, biti kar se da lahko umljiv in natančen v izražanju in obenem pisati na prijeten način. To mu je tudi zelo dobro uspelo. Kljub temu, da je snov večkrat nujno suhoparna, jo zna Cvetko vendar pripovedovati tako prikupno in na tako zanimiv način, da bereš knjigo z lahkoto in veseljem. Jezik je klen in čist, kar ni v teh časih jezikovne dekadence — ali vsaj brezbriznosti — majhna zasluga.

V vsej knjigi sem zasledil eno samo pomoto, ki je očiten lapsus: na str. 17 berem: »Gregorio Alasio da Sommaripa iz Vidma«; »Videm« bi moral stati eno vrsto niže pred letnico 1607.

Založniku smo dolžni posebnega priznanja za bogato opremo knjige: številne podobe — faksimili, portreti, slike in skulpture — lep papir, tisk in vezava so vreden zunanji okvir tega dragocenega dela in so v čast slovenskemu založništvu.

Pavle Merku